

## Mødet den 12. Marts 1926.

---

Fraværende: P. Baunsgaard.

1. (J. Nr. 472—1925). **Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1926—27.**

B o r g m e s t e r e n udtalte, at det foreliggende Budget var et Normalbudget, hvor kun de absolut nødvendige Driftsudgifter var opført saa vel som de dertil svarende Indtægter. Af nye Arbejder fandtes ikke meget udover, hvad der hørte under Brolægningsvæsenet. Budgetudvalget havde valgt de to Gruppeformænd til Ordførere ved Budgetbehandlingen, hvorfor Taleren vilde give Ordet til disse.

H. P. C h r i s t e n s e n forelagde Budgettet med den Bemærkning, at det havde været ret vanskeligt at udarbejde dette, idet der fra Borgernes Side ventedes en Nedgang i Henhold til Pristallet, og Bestræbelserne maatte derfor gaa ud paa at nedskære Budgettet saa meget, som det var forsvarligt, og saaledes, at man i hvert Fald slap for en Stigning af Skatteprocenten. Det kunde endnu ikke siges, hvordan det stillede sig med Skatteindtægten; for Arbejdernes Vedkommende syntes det, som om Indtægten var nogenlunde den samme som i Fjor, men for Forretningsfolkene Vedkommende var man endnu ikke naaet

saa vidt, at noget bestemt kunde siges. Hvis Skatteindtægten kunde holdes som i Fjor, kunde man vente en lille Nedgang i Procenten, men det var altsaa ikke afgjort endnu. Hele Udvalget var besjælet af den Tanke at lave et Budget, der ikke skulde være noget Agitationsnummer, men holdes saa nøgtern som muligt; Tiderne var vanskelige, og det gjaldt om ved forenede Kræfter at komme gennem den nuværende Krisetid. Der var to Spørgsmaal, som i særlig Grad satte deres Præg paa Budgetterne i disse Aar, nemlig Boligspørgsmaalet og Arbejdsløshedsspørgsmaalet; her var Kommunen nødt til at gøre alt, hvad den formaaede, for at skaffe Boliger og Arbejde, saa man kunde komme bort fra de beklagelige Forhold med Indkvartering i Skoler, Kaserner og Barakker. Kommunen havde i de senere Aar sammen med Staten garanteret for Statslaan til Boliger, men for Øjeblikket var der i Rigsdagen Vanskeligheder med Loven, og man kunde endnu ikke sige, om der vilde blive Enighed eller i hvert Fald Flertal for en Forlængelse af Loven. Huslejelovens Bortfald havde skabt en voldsom Misère for Aarhus, men forhaabentlig vilde Rigsdagen indse, at det blev nødvendigt at fortsætte med Statsstøtte til Byggeriet 1 à 2 Aar endnu for at komme over de største Vanskeligheder. Kommunen havde i det sidste Aar ydet 500 Kr. i Tilskud pr. Lejlighed, og for indeværende Aar var der til dette Formaal budgetteret 275000 Kr. Fra socialdemokratisk Side havde man ønsket, at hele det Beløb, der vilde indkomme gennem den forhøjede Huskat, ca.  $\frac{1}{2}$  Mill. Kr., skulde anvendes til Byggeriet; men her havde man imødekommet den anden Gruppe og slaaet af paa dette Punkt. Angaaende Arbejdsløsheden var der i Fjor budgetteret 170000 Kr. til

Hjælpekassen, og det var i Aar forhøjet til 200000 Kr., hvoraf en mindre Del refunderes af Staten. Understøttelsen til Arbejdsløse havde det været nødvendigt at forhøje til 300000 Kr. paa Grund af særlig stor Arbejdsløshed i Byen. Om dette Punkt var der ogsaa Uenighed, men ved at fire noget fra begge Sider var man naaet dertil. Dyr-tidstillæget til Kommunens Funktionærer og Arbejdere var opført med 250000 Kr.; Nedgangen var her mindre end i den private Virksomhed i Forhold til Pristallet; men det skyldtes, at der i sin Tid, da man lavede Lønregulativet, blev taget for lidt Hensyn til Konjunkturforholdene, hvorfor Nedgangen nu blev mindre; men hvis man sammenlignede Lønningerne med andre Kommuner eller med Statens, svarede de vist nogenlunde dertil. Derimod blev det nødvendigt at faa en Ændring i Pensionsreglementet, og det var tidligere forsøgt, men Funktionærernes Organisationer var ikke særlig imødekommende her. Pensionerne tyngede ret stærkt paa Budgettet; igennem mange Aar havde Kommunen en lav Pensionsats, hvorfor Folkene blev i Pladserne saa længe som muligt; men nu gik de næsten altid ved 65 Aars Alderen, og samtidig fik man de høje Lønninger at beregne Pensionerne efter, hvorved der fremkom en meget stærk Stigning. Paa den anden Side havde man fastholdt 4 % Pensionstilskud i Stedet for Statens  $2\frac{1}{2}$  %, og muligvis kunde det bevirke, at Pensionsfonden kom til at svare sig, naar Afgangen i det lange Løb blev mere normal. Men hvis Lønningerne stadig vilde gaa ned, kunde man komme i den Situation, at Pensionerne blev større end Lønningerne, og det vilde være et skævt Forhold. Det var derfor nødvendigt at faa Pensions-spørgsmaalet taget op for at faa dette Forhold

reguleret. Paa de øvrige Udgiftsbudgetter havde Udvalget egentlig ventet en noget større Nedgang i de Poster, der drejede sig om Fødevarer, Brændsel, Belysning o. l., men naar det ikke var Tilfældet, skyldtes det vel, at det paa nuværende Tidspunkt er vanskeligt at vide, hvordan det vil stille sig i det kommende Aar. Forsørgelsesvæsenets Budget var paa 1062000 Kr., og her var kun en Nedgang paa 8100 Kr; paa denne Konto var imidlertid kommen det ny Børneoptagelseshjem paa Højvang, og en ny Institution krævede jo forøgede Udgifter. Hvis man saa bort fra de nye Ting, der var tilgaaet Budgettet, blev Nedgangen ca. 36000 Kr.; forhaabentlig blev her til næste Aar en Nedgang, der svarede til Prisfaldet, da Udgiften for en stor Del gik til Fødevarer o. l. Det ny Herberg for Hjemløse var budgetteret til at koste 10500 Kr., og saafremt dette Budget kunde holdes, maatte det siges at være en udmærket Foranstaltning. For Skolevæsenets Vedkommende var Sagen noget anderledes, idet her ikke var Tale om Fødevarer o. l.; det meste var Lønninger, som var bestemt ved Lov, og selv om der nu kom en Nedgang i Tillægene, var der paa den anden Side en Stigning i Alderstillæg, saa der næppe kunde paaregnes nogen videre Nedsættelse. Naar Budgettet alligevel udviste en Nedgang paa ca. 62000 Kr., kunde man næppe forvente mere. Desværre var der to Budgetter, som udviste en Stigning fra i Fjor, nemlig Politivæsenet med 852 Kr. og Brandvæsenet med ca. 6000 Kr. Der burde her ligesom paa de øvrige Budgetter være en Nedgang, idet f. Eks. saadanne Ting som Brændsel, Benzin og Olie var blevet billigere, men alligevel var opført med samme Beløb som paa sidste Budget. Forhaabentlig vilde de to »Væsener« til næste Aar

tage Hensyn til den almindelige Nedgang, saa det kunde vise sig paa Budgetterne. Medicinalvæsenets Konto var formindsket med 115000 Kr., og mere kunde der næppe kræves. Brolægningsvæsenets Budget var paa 486000 Kr., men her var ikke medtaget de to Landeveje, som nu fik en gennemgribende Istandsættelse og Udvidelse som Nødhjælpsarbejde. Hertil gav Staten Tilskud, og forhaabentlig kunde Automobilskatten gennem Aarene afvikle en Del af denne Udgift; men i første Omgang faldt Udgiften paa Kommunens Kassebeholdning. Mange flere Gader trængte haardt til en Forbedring, men man havde ikke ment at kunne strække sig længere i Aar. De øvrige Udgiftskonti drejede sig ikke om saa store Beløb, hvorfor Taleren ikke skulde komme nærmere ind paa dem. Hvad Indtægtssiden angik, saa var disse Konti til Dels formindsket i Henhold til Pristallet. Der var for nylig vedtaget en Nedsættelse af Gasprisen til 20 Øre, og hvis man sammenlignede dette med Prisen i 1914, som var 12 Øre, saa var man her kommen under Pristallet. Koksprisen var nedsat til 4 Kr. pr. 100 kg og Elektriciteten nedsattes fra 50 Øre til 47 Øre for Lys og fra 27 Øre til 22 Øre for Kraft. Naar Nedsættelsen var størst for Kraft, laa det i, at det var nødvendigt for at beholde de store Forbrugere, som ellers vilde opstille Dieselmotorer og selv lave Strøm. I 1914 var Prisen paa elektrisk Kraft 15 Øre, saa her var man ogsaa kommen under Pristallet. Disse Nedsættelser gav Forbrugerne en betydelig Fordel, men samtidig vilde der for Belysningsvæsenets Vedkommende blive en mindre Indtægt paa ca. 1 Mill. Kr. For Vandværkets Vedkommende var der foretaget en mindre Nedsættelse af Vand til Industribrug, hvorimod man ikke

for Tiden mente at kunne nedsætte Prisen paa Vand til Husholdningsbrug. Prisen paa Vand var i 1914 12 Øre, medens den nu blev 18 Øre, saa her var man ogsaa under Pristallet. — Taleren haabede, at de forskellige Udvalg i det kommende Aar vilde bestræbe sig for af yderste Evne at faa Budgetterne nedsat, saa man ikke nøjes med at overføre forskellige Beløb uforandret, og ligeledes maatte man indtrængende henstille til Embedsmændene at regne med de nedadgaaende Tider og faa Besparelser frem paa Budgetterne. Efter Budgettet blev Skatten paa Formue og Lejlighed i Aar 935000 Kr. mindre end i Fjor, og det burde give Haab om en lille Nedgang i Skatteprocenten; denne Nedgang var ikke naaet ved at lave Hokus-pokus overfor Vælgerne, som man havde set projekteret andre Steder; det havde man aldrig gjort i Aarhus, heller ikke foran et Valg. Budgetterne havde altid været lagt forsvarligt, og Taleren vilde takke Mindretallet i Byraadet, fordi det altid havde vist god Vilje for at opnaa Enighed om Budgetterne. Alt i alt var det foreliggende Budget det samme, som de forskellige Udvalg havde opstillet; der var ikke foretaget væsentlige Ændringer nogetsteds, og forhaabentlig kunde derfor Budgettet vedtages i den foreliggende Skikkelse uden videre Kritik fra nogen Side.

J. Chr. Møller henviste til, at Budgettet havde været aftrykt i Byens Blade, saa Borgerne var bekendt dermed. Der var ofte talt om Budgetudvalgets store Indflydelse paa Budgettet, og at Udvalget kunde lave det, som det fandt for godt. Men det passede ikke; Forholdet var saaledes, at de forskellige Udvalg indsendte deres Budgetter, hvorefter det hele blev samlet, og naar disse Budgetter som i de senere Aar var enstem-

mige fra Udvalgene, var det vanskeligt for Budgetudvalget at lave om derpaa. Selvfølgelig vilde en hel Del af Skatteyderne mene, at de kunde gøre det betydeligt bedre, men det var nu engang lettere at kritisere end selv at gøre det. Hvis man vilde spørge, om Budgettet var forsvarligt til alle Sider, vilde Taleren svare et ubetinget Ja og tilføje, at Budgettet var meget forsigtigt lagt og maaske lidt for forsigtigt, idet muligvis enkelte Poster kunde have været nedsat noget mere i Henhold til Prisfaldet. Budgetudvalget havde forhandlet med de enkelte Udvalg, naar man havde ment, at der kunde finde en Nedsættelse Sted, men naar Udvalgene saa bestemt fastholdt deres Forslag, havde man ikke turdet nedsætte det. Skulde Nedsættelsen have svaret til de 12 Procents Fald, som Pristallet viste, var den bleven større, men f. Eks. Dyrtidstillæget til Kommunens Funktionærer vilde ikke give saa stor en Nedgang, og saa kunde man jo heller ikke gøre den større paa Budgettet. Muligvis var Tiden inde til Lønnedsættelser, men det var ikke let for Lønudvalget at komme den Vej, og paa mange Konti var det Lønningerne, som spillede Hovedrollen. Noget lignende gjaldt Huslejen, og den kunde selvfølgelig nedsættes; men saa blev Indtægten af Byens Ejendomme blot mindre, saa Resultatet blev det samme. Forsørgelsesvæsenets Budget viste kun en ringe Nedgang, og man havde forhandlet med Udvalget om en Nedsættelse af enkelte Poster; men Udvalget modsatte sig bestemt at gaa ned med Understøttelserne og vilde ikke engang ret gerne anerkende Principet, at en Nedsættelse finder Sted samtidig med Prisfaldet paa Livsfornødenhederne, og naar Udvalget saa samtidig erklærer, at hvis man foretager en Nedskrivning, kan Budgettet ikke holdes, saa var

det næppe forsvarligt at gøre det. Udgiften til Optagelseshjemmene var steget med ca. 50000 Kr., og Højvang var en dyr Institution for Kommunen, idet Udgiften pr. Barn for Øjeblikket var ca. 1500 Kr. aarlig. Hvis private skulde have en saadan Udgift pr. Barn, kunde de næppe opretholde Hjemmene; men forhaabentlig kunde der indføres et noget mere økonomisk Styre paa Højvang, saa Udgiften kunde bringes ned. Selvfølgelig blev Udgiften ikke saa meget for den enkelte, hvis der kom flere Børn derop, men man skulde jo ikke bestræbe sig for at faa flere derop end nødvendigt. Selv om en stor Del af Forsørgelsesvæsenets Udgifter var bestemt ved Lov, kunde der nok spares en Del paa denne Konto, f. Eks. efter § 61. Oprettelsen af det kommunale Herberg var vedtaget af Flertallet alene, og foreløbig var Udgiften dertil ikke særlig stor, men en saadan Institution vilde sikkert vokse i Udgift og efterhaanden blive en ret dyr Post. Angaaende Hjælpekassens Budget saa var det rigtigt, at det kneb med at naa til Enighed derom, for man kunde ikke komme udenom, at Hjælpekassen ikke styredes helt efter Lovens Ord, og det burde man se at naa til. Ganske vist var Beløbet forhøjet med 30000 Kr. til den almindelige Hjælpekasse, men samtidig var Udgiften til ekstraordinær Arbejdsløshed gaaet ned fra 100000 Kr. til 70000 Kr., og det var en Forudsætning for Enigheden her, at dette Budget skal holdes. Hjælpekassen havde egentlig ingen Beføjelse til at yde denne Hjælp undtagen i særlige Tilfælde, hvor der var Tale om Sygdom, pludselig Nød o. l.; den havde ingen Berettigelse til at yde faste ugentlige eller maanedlige Understøttelser. Ved Forhandlingen med Hjælpekassen viste det sig ganske vist, at hele Bestyrelsen var enig, men det var jo

kun menneskeligt, naar man har en Kasse at administrere, at man saa gerne vil yde saa meget som muligt. Det var naturligvis ikke let paa een Gang at komme tilbage til ordnede Forhold; men Taleren havde dog det Indtryk, at baade Hjælpkassens Bestyrelse og forhaabentlig ogsaa Byraadet var besjælet af en god Vilje til at gaa den rigtige Vej for at naa til normale Forhold paa dette Omraade. Aldersrenten var bestemt ved Lov, og naar Udgiften ikke var gaaet særlig ned her, laa det vel i, at Hjemmet var udvidet og derfor kostede mere. Ogsaa Skolevæsenet hvilede væsentlig paa Lovbestemmelser; men Taleren vilde dog meget henstille til Udvalget at reducere Posten til Skoletandklinikken, den var nu steget til 55000 Kr., og Forældrene kunde nok betale et større Beløb hertil. En ekstraordinær Udgift til Baderum i Nørrebrogades Skole havde man gerne villet udsætte, men Borgmesteren mente ikke, det kunde gøres, og saa gik man med dertil. Taleren kunde slutte sig til Hr. Christensens Udtalelser om Politiets Budget. Medicinalvæsenet var gaaet en Del ned, men var alligevel meget dyrt, sikkert det dyreste udenfor København, men man maatte saa trøste sig med, at det vel ogsaa var det bedste. Brolægningsudvalget havde omtrent faaet sin Vilje; men angaaende Nødhjælpsarbejderne vilde Taleren sige, at de næppe blev nogen Gevinst for Kommunen. Naar Vejret nu blev bedre, kunde Byen nok beskæftige sine Arbejdere, og forhaabentlig vogtede Udvalget sig for at tage fremmede Folk ind. Der betaltes nu 153 Øre i Timen, og den almindelige Arbejdsløn var fra April 114 Øre; hvis Arbejdet var bleven udliciteret, kunde Kommunen maaske have tjent noget derved, men nu gik hele Statstilskudet til den højere Arbejdsløn. Renter af Banegaardskon-

toen var i Aar gaaet ned med 30000 Kr. Der blev i Fjor opponeret stærkt imod den Udgift, men det kunde næppe undgaas, efter at Gælden var bleven saa stor. Det var beklageligt, at Arbejdet med Banegaarden gik saa langsomt, for det gav Kommunen et stort Tab, og nu var man inde i en Nedgangsperiode, som vilde gøre det meget vanskeligt at faa Grundene solgt til en Pris, der nogenlunde kunde dække Udgiften. Selvfølgelig fandtes der Poster paa Budgettet, som kunde spares. Til Museet var f. Eks. opført 5000 Kr. mere til Flytning af den historiske Samling til Den gamle By, som desuden fik 18000 Kr., Teatret 40000 Kr. o. s. v.; men den Slags Udgifter vilde næppe nogen ønske at spare, hvis man holdt paa, at Byen kulturelt set skal gaa fremad. Det samme gjaldt Tilskud til Teknisk Skole, Observatoriet og Mindeparken. Aarhus arbejdede jo paa at blive Universitetsby, og alle disse Ting havde Betydning i den Henseende, ligesom der ogsaa hvert Aar opførtes et Beløb som Forarbejder til Universitetet, og forhaabentlig fik man det i nær Fremtid eller i hvert Fald Arbejdet paabegyndt saa tidligt, at det Beløb, der var tilsagt dertil, ikke gik tabt. Angaaende de 275000 Kr. til Byggeriet, som der ikke var helt Enighed om, saa ønskede Taleren ikke Byggeriet standset; men der havde maaske været Raad til at tage dette Beløb af Overskudet fra de foregaaende Aar. Det var naturligvis rart, hvis man har Raad dertil, hver Aar at lægge Overskudet til Kassebeholdningen for at faa en Reserve, og i de senere Aar var der paa den Maade tillagt store Beløb, men nu kunde det vist godt indskrænkes noget. Det var næppe heldigt, at Kommunen bygger saa meget, for det vilde altid blive en Tabsforretning; de nuværende Huse gav

kun en Forrentning af 3,9 %, og til den Rente kunde man ikke laane Penge. Hr. Perregaard havde forleden udtalt, at en Ejendom helst skal give 7 %; men kunde man blot naa til  $5\frac{1}{3}$  %, var det et stort Fremskridt. I Fjor gav Kommunens Huse en Leje af 333000 Kr., og samtidig var der Reparationer for 93000 Kr.; det viste, at Kommunen ikke kan administrere Ejendommene saa billigt som private. Denne Udgift kunde Udvalget forhaabentlig bringe meget ned og samtidig sørge for, at Husene ikke ligefrem bliver ødelagt, og hvis der fandtes Lejere, som ikke havde Forstand paa at omgaas andres Ejendom, burde de ud og bo paa Steder, hvor de ikke kunde gøre saa stor Skade. Angaaende Byggeriet troede Taleren at kunne sige, at Loven om Statslaan vilde blive vedtaget i Løbet af faa Dage, maaske ikke netop Ministerens Forslag, men dog saaledes, at private og Boligforeninger vil kunne bygge. Forhaabentlig vilde der saa komme Fart i det private Byggeri, saa Kommunen kan undgaa at bygge. — De forskellige Indtægtskonti var nedsat betydeligt, maaske enkelte Steder mere, end der egentlig var Raad til; men naar der stadig taltes om Prissfald fra privat Side, maatte det offentlige jo følge med. Naar Skattebeløbet var nedsat med ca. 1 Mill. Kr., skyldtes det for en stor Del Forhøjelsen af Hus- og Grundskatten, som vilde komme til at mærkes ret haardt; det var givet, at den vilde efterfølges af en Lejeforhøjelse, og saa betød Nedsættelsen jo ikke saa meget. Hvad Skatteprocenten angik, skulde Taleren ikke være Spaamand. Ved den sidste Budgetbehandling udtalte den socialdemokratiske Ordfører Haab om at komme ned paa 10 %; det lod sig næppe gøre denne Gang, men det var ønskeligt, om det kunde blive Tilfældet, for

det betød meget for Byen; man fik lettere de store Skatteydere hertil, idet de saa bedre kunde konkurrere, og de omliggende Kommuner med betydelig lavere Skat trak Folk derud. Taleren var af den Formening, at Prisfaldet vilde fortsættes, og i saa Fald maatte der kunne spares noget paa Budgettet, som kunde anvendes til næste Aar, for Skatteindtægten holdt sig næppe oppe paa det samme som i Fjor. Taleren vilde hermed anbefale Budgettet til Vedtagelse, og da Udvalget var enigt derom, og det væsentlig byggede paa Udvalgenes Forslag, vilde der forhaabentlig ikke blive stillet Ændringer dertil.

M. B r a m m e r fandt, at det foreliggende Budget maatte kaldes et sundt Budget, idet det udviste et betydelig større Overskud end sidste Aar og tillige en meget smuk Status. Taleren havde den Anskuelse, at Budgettet i Virkeligheden var lagt noget for forsigtigt, og at der vilde indvindes Besparelser, som kunde have bidraget til at faa Skatteprocenten ned. Det faldende Pristal og Kronens Stigning havde dog givet sig Udslag paa Budgettet, idet der paa de fleste Konti var en Nedgang. Naar Brolægningsudvalget havde en Nedgang paa 31000 Kr., maatte man dog erindre, at de to Landeveje ikke var sat paa Budgettet. Det samme gjaldt Byens Lystanlæg, hvor Udgiften var 2475 Kr. mindre, men samtidig havde man faaet Mindeparken, der ganske vist ikke hørte under Aarhus Kommune, men alligevel var anslaaet til at koste Kommunen 15000 Kr. Det var et stort Beløb at lægge paa Skatteyderne, men man kunde maaske opfatte det som et ekstraordinært Tillæg til Turistforeningens 100 Kr. Ogsaa Vennelystpavillonen vilde stille store Krav, som ikke var medregnet paa Budgettet, men Nedsættelsen

af Gas- og Koksprisen var dog et Lyspunkt, som Udvalget fortjente Tak for. Hr. H. P. Christensens Sammenligning med 1914 var selvfølgelig rigtig; men han begik den Fejl at gaa ud fra, at Forholdene i 1914 var nøjagtig, som de burde være; men det var ikke givet, og i hvert Fald havde Kommunen altid haft en Forkærlighed for at holde høje Priser paa de kommunale Værker. Nedgangen for Lys var ikke stor, naar Elektricitetsværket var budgetteret til at give  $\frac{1}{2}$  Mill. Kr. i Overskud. Det var selvfølgelig rart, naar der snart skulde bygges et nyt Værk til 2—3 Mill. Kr., saa at faa et Overskud, men det blev alligevel en betydelig indirekte Beskatning at lægge til den almindelige Skat. Den budgetterede Nedgang i Skatten fandtes i Virkeligheden kun paa Papiret, idet de 500000 Kr. skyldtes Forhøjelsen af Ejendoms-skatteerne, og der var gentagne Gange fra en bestemt Side i Byraadet givet Anvisning paa, at denne Skat bør lægges over paa Lejerne. Det blev næppe heller glemt, og saa kunde det jo være Lejerne ligegyldigt, om de skal betale Pengene af den højre eller venstre Lomme. De 300000 Kr. var indvundet ved at nedsætte Posten paa uerholdelige Skatter, og det var tvivlsomt, om denne Post nu kunde slaa til i de vanskelige Tider. Den virkelige Nedgang blev altsaa kun 135000 Kr., og der var noget trist heri, idet det viste, at selv om man indfører kommunal Grundskyld, vil man være tilbøjelig til at udskrive de høje Indkomst-skatte alligevel, medens Meningen ellers var, at man ved at indføre disse skulde gaa lysere Tider i Møde, saa den almindelige Skatteudskrivning efterhaanden helt kunde bortfalde. Det var beklageligt, at Byraadet endnu ikke har indset, at det er uretfærdigt at udskrive 260000 Kr. til Forrent-

ning af Banegaardskontoen. Disse Penge vilde komme ind ved Salg af Grundene eller ved kommunal Grundskyld, og det var utilbørligt at forlange, at Skatteyderne skal forrente de store Kapitaler, saa længe man ingen Banegaard har. Taleren var ganske enig med Fabrikant Møller i, at det ikke var nødvendigt at opretholde en saa stor Driftskapital som hidtil; det vilde bevirke, at en Mængde Udgifter, som rettelig burde afholdes af Laan, nu blev afholdt ved Skatteudskrivning, og det var uretfærdigt saaledes at lade Nutiden betale for Fremtiden. Det var derfor rimeligt, om Kommunen i det kommende Aar optog et Laan, saafremt et saadant kunde faas paa gunstige Vilkaar. Iøvrigt var Budgettet præget af Hensyntagen til alle Sider og gav derfor ikke Anledning til mange Bemærkninger. Taleren vilde takke Udvalget for det forøgede Tilskud til Guldbryllupsasylet, som der var god Brug for, efter at man havde indskrænket Feriedagene. Der var dog ændret enkelte Ting i de indsendte Budgetter, f. Eks. havde Udvalget strøget en Bevilling paa 1800 Kr. til videnskabelig Medhjælp paa Observatoriet. Man havde i de senere Aar været beskæftiget med at modernisere Bygninger og Instrumenter derude, og nu skulde Kraften gerne sættes ind paa det videnskabelige Arbejde. Observator havde derfor rettet Anmodning til udenlandske Observatorier for at faa Observatoriet her ind i Rækken af de videnskabeligt arbejdende Institutioner, men det var udelukket, saa længe han selv skulde besørge hele Arbejdet. Det kunde naturligvis paa en Maade være ligegyldigt for Kommunen, men det var alligevel af Betydning at optage et Arbejde, der kunde gøre Aarhus By bekendt i Udlandet. Taleren vilde derfor ved 2. Behandling stille Ændrings-

forslag om at optage denne lille Post paa Budgettet, som hele Bestyrelsen havde været enig om at foreslaa.

B o r g m e s t e r e n vilde i Anledning af den sidste ærede Talers Ord erindre om, at lige efter Nytaar var Kommunens Kasse tom. Den opførte Kassebeholdning var nemlig aldrig til Stede; Kommunen stod i Forskud for Staten med store Summer, undertiden over 1 Mill. Kr., og Udgifterne var altid forud for Indtægterne. Brolægningsvæsenet var som Regel færdig med sine Arbejder om Efteraaret, og de tilsvarende Indtægter kom først ind næste Foraar. Dr. Brammer kom noget paa Kant med sig selv, naar han talte om for stor Kassebeholdning og samtidig var betænkelig ved Nedskrivningen af de uerholdelige Skatter. Ligeledes havde Dr. Brammer ofte talt om, at man burde ind paa Grundskyld; men nu var det pludselig bleven en ubehagelig Ting. Men Læge Brammer havde jo let ved at kritisere, naar han ikke selv havde noget Ansvar for Kommunens Styrelse. Naar Doktoren talte om indirekte Beskatning gennem Kommunens Værker, saa havde han ogsaa paa dette Punkt skiftet Opfattelse, men det maatte i hvert Fald kaldes en klækkelig Nedskrivning af Prisen paa Gas, Lys og Vand, som altsaa vilde komme Forbrugerne til gode. Angaaende Kritiken af Forrentningen af Banegaardskontoen, maatte Taleren gøre opmærksom paa, at det var meget tvivlsomt, om disse Penge nogen Sinde kom ind; man havde derfor i Status opført Aktiverne med 1 Mill. Kr. mindre end i Fjor, og det var ikke givet, at man slap dermed. Naar H. P. Christensen talte om Pengene til Nødhjælpsarbejderne, vilde Taleren meddele, at disse Penge fik man som Laan af Staten; det var vedtaget af

Byraadet og fuldstændig i Orden. Taleren kunde give Fabrikant Møller Ret i, at Banegaarden var bleven Byens Smertensbarn; men Sagen laa saaledes, at Ministeren havde 820000 Kr. paa sit Budget, som kunde have været brugt inden 1. April, og det var ikke sket. Hr. Møller og de øvrige aarhusianske Rigsdagsmænd burde gaa løs paa Ministeren i den Anledning; Taleren havde gjort det, men han havde undskyldt sig med, at hans Teknikere ikke kunde blive færdig. Det var dog ganske uforsvarligt ikke at bruge de bevilgede Penge til Banegaarden, naar der stod saa meget paa Spil for Kommunen, og Ministeren burde lære sine Teknikere at fremme Arbejdet mere, end de havde gjort til Dato. Det var givet, at Kommunens Udgift til Renter af Gæld maatte stige, naar man optog nye Laan, og de 4 Mill. Kr. til Bane- gaardsordningen, som i nogle Aar blev holdt udenfor Budgettet, var nu paaført dette. Alligevel havde man tidligere været oppe paa langt højere Renter end i Aar. Angaaende Skatteprocenten, saa erindrede Taleren godt Kjeld Sørensens Udtalelse om en Skatteprocent paa 10; det var hans Kæphest; men naar han nu begyndte at skrive i Stiftstidende om kommunale Spørgsmaal, vilde Taleren dertil sige, at Kjeld Sørensen havde været alt andet end forsigtig baade ved Vennelystpavilionen og De gamles Hjem, for der handlede han nærmest udenom Byraadet. Det var rigtigt, som Hr. Møller sagde, at Nødhjælpsarbejderne ikke gav Kommunen nogen Fordel; men de var heller ikke sat i Gang, for at Kommunen skulde tjene Penge derved; Statstilskudet gik rigeligt til, men saa fik Arbejderne denne Fordel. At Tilskudet til Tandklinikken var stigende, var nærmest godt, for det betød, at der stadig blev flere Børn be-

handlet, og nu havde man ogsaa faaet Privatskolerne med. Udvalget havde overvejet en Forhøjelse af Betalingen, men ikke rigtig turdet komme ind derpaa endnu. Med Hensyn til Boligbyggeriet erkendte Taleren, at hvis Kommunens Huse skal styres, som de havde været styret i de sidste 4 Aar, saa maatte man hellere lade være med at bygge Huse; men der havde været for megen Agitation i dette Spørgsmaal, og enkelte Medlemmer havde søgt at konkurrere om at faa Huslejen sat ned. Man maatte nødvendigvis se at komme ind paa at styre Husene saaledes, at de kan svare sig, og Lejerne maa lære at behandle Husene ordentlig. Det var vist det nuværende Udvalg inde paa, og Byraadet maatte støtte disse Bestræbelser. Det bedste var, hvis alle, som har Raad dertil, gav et Tilskud til Byggeriet ved at indmelde sig i en Boligforening og derved faa deres eget Hus, saa var man ude over Bolignøden.

J. P e r r e g a a r d gjorde Fabrikant Møller opmærksom paa, at det ikke vilde vare ret længe, man kunde lægge nye Byrder over paa Lejerne, for eftersom man fik flere nye Ejendomme, skulde Huslejen nok komme til at falde i de gamle Huse. Taleren havde gerne set, at man havde lagt en Skat paa en hel Mill. Kr. paa de gamle Ejendomme, blot Pengene var blevet brugt til at bygge Huse for. Taleren indrømmede, at en Ejendom bør give 7 % i Indtægt; men Hr. Møller maatte ikke ved sine Beregninger først trække Vedligeholdelsesudgifterne fra og saa alligevel forlange 7 %. Fabrikant Møller skulde have fremsat sine Formaninger, mens hans Gruppe havde Flertal i det Udvalg, som administrerede Husene. Der var nogle af Kommunens Lejligheder, som ikke var gjort i Stand i 7 Aar, og det kunde ikke vedblive

at gaa saaledes. Barakkerne gav kun  $2\frac{1}{2}$  %, og dem lod Udvalget istandsætte hvert Aar. Naar Lejerne i Barakkerne ikke vilde holde dem nogenlunde i Orden, maatte de bo i dem, som de var. Kommunens Huse var bygget under Krigen, og der var kommen for meget kunstigt ind i dem, f. Eks. Badekar paa Taget i Stedet for i Badeværelserne. Taleren vilde gerne have foreslaaet en Sum til Flytning af Badekarrene ind i Badeværelserne, men havde ikke turdet forlange det. Men det var umuligt at administrere Kommunens Huse forsvarligt, hvis der stadig skulde foretages Lejenedsættelser, og hvis man saa skulde tage hvem som helst ind som Lejere. I det hele havde Byraadet blandet sig alt for meget i dette Arbejde; Udvalget for Bygninger og Inventar var lige saa suverænt som de øvrige Udvalg, og hvis Byraadet stadig skulde blande sig i Udvalgets Administration, maatte Taleren nedlægge Posten og forlade Byraadet.

Leonhard Hansen maatte i Modsætning til Fabrikant Møller hævde, at Budgetudvalget var lidt for egenraadigt; det vilde være klogt af Udvalget at spørge noget mere, for endnu var Budgetudvalget ikke nogen Magistrat. Det var en stor Fordel at være Medlem af dette Udvalg, og hvis Taleren havde været det, havde der næppe været saa megen Kritik over Forsørgelsesvæsenets og Brandvæsenets Budgetter. Der havde slet ikke været forhandlet om Brandvæsenets Budget; det var bleven sagt, at Formanden var syg; men saa var der dog andre Medlemmer i Brandkommissionen at henvende sig til. Naar Brandvæsenets Budget krævedes nedsat, vilde Taleren gøre opmærksom paa, at den langt overvejende Del var Lønninger, som ikke kunde nedsættes, og Posten

paa Benzin og Olie, som var nævnt, androg kun 5000 Kr., saa en Nedsættelse her paa f. Eks. 10 % betød intet. Brandkommissionen havde hævdet, at man ikke kunde beskære Brandsvendenes Fritid saa stærkt, at de i Stedet for et ugentligt Fritidsgn undertiden kun fik et saadant hver 18. Dag. Man havde derfor foreslaaet at ansætte 1 Mand mere, hvilket vilde beløbe sig til 3400 Kr. aarlig, men det var uden videre strøget. Der var taget 25 Kr. fra Underbrandinspektørernes Løn, skønt de skulde have dette Beløb ifølge Anciennitet, saa det var ganske ulovligt. Ogsaa Beklædningskontoen havde Budgetudvaalget nedsat, uagtet det var fastsat i Reglementet, hvor meget de skal have. Det maatte dog være en Selvfølge, at Brandkorpset maa holde Skridt med Byens Udvikling og stadig være paa Højde med Tiden. Taleren vilde derfor bebude at stille Ændringsforslag til 2. Behandling angaaende Brandvæsenets Budget. Forsørgelsesvæsenets Budget var et taknemligt Emne at beskæftige sig med, og Taleren var godt nok klar over, hvor Hr. Møller mener, der kan spares, nemlig paa Understøttelserne. Disse var for Tiden for en Familie 12 Kr. ugentlig og 2 Kr. pr. Barn, Husleje indtil 30 Kr. maanedlig og nogen Brændselshjælp. Det var saa minimalt, at Taleren ikke gik med til nogen Nedsættelse her. De øvrige Udgifter paa dette Budget var saa godt som alle bestemt ved de sociale Love. Taleren vilde takke H. P. Christensen for hans Udtalelser om det kommunale Herberg og samtidig gøre opmærksom paa, at naar der var budgetteret 10500 Kr. til Driftsudgifter hertil, var de 6000 Kr. anvendt til Udvidelse af Herberget, saa den egentlige Udgift kun blev 4500 Kr. Hvorvidt dette Budget kunde holdes, kunde ikke siges med Bestemthed efter

kun 1 Aars Drift, men det vilde i hvert Fald kunne drives med smaa Midler, samtidig med, at det kom mange Mennesker til gode. En Post paa 10000 Kr. til Imødegaaelse af Udgifter i Henhold til nye sociale Love var strøget, fordi Fabrikant Møller havde garanteret, at der ingen saadanne Love kom i dette Aar; men det blev altsaa paa Hr. Møllers Ansvar, og skulde det alligevel ske, maatte man forbeholde sig, at der kom Overskridelser paa Budgettet. Budgetudvalget havde ogsaa strøget et Forslag om at bevilge 6000 Kr. til Anbringelse af Asylbørn i Sommerferien, hvad Taleren i høj Grad beklagede, naar man tog i Betragtning, hvilket Gode det i Fjor var for disse Børn. Taleren vilde dog ikke nu stille Forslag derom, men forbeholde sig senere at fremkomme med et saadant.

P. P e t e r s e n erklærede, at det tidligere Udvalg for Bygninger og Inventar havde været lige saa utilfreds med Forholdene i de kommunale Huse som Byraadets øvrige Medlemmer, men det var faktisk umuligt at gøre noget derved. Udvalget forsøgte flere Gange at faa nogle af de værste sat ud, men det blev konsekvent nægtet af Huslejenævnet, endogsaa i et Tilfælde, hvor de 9 af en Ejendoms Lejere androg om at faa den tiende sat ud. Udvalget var der foruden noget som helst Middel til at faa Orden i Sagerne. Nu havde man det Held, at samtidig med, at det ny Udvalg traadte til, blev Opsigelsesretten givet fri, og nu havde Udvalget Midler til at skabe ordnede Forhold. Angaaende Barakkerne vilde Taleren erindre om, at ved den sidste Vurdering blev de kommunale Huse nedskrevet med  $1\frac{1}{2}$  Mill. Kr. eller 3000 Kr. pr. Lejlighed; det var omtrent, hvad hver Baraklejlighed havde kostet, saa efter den

Beregning havde man egentlig Barakkerne gratis. Dertil kom, at hvis man ikke havde haft Barakkerne, var man bleven nødt til at indkvartere en hel Del af disses Beboere i de kommunale Huse og ladet Forsørgelsesvæsenet betale den dyre Husleje for dem.

M. C. F a l k vilde angaaende Nødhjælpsarbejderne oplyse, at hvis dette Arbejde blev fortsat i samme Tempo som hidtil, vilde Kalkulationen over det holde Stik, og saa kunde man være tilfreds. Selv om Statens Tilskud gik med, var der 300 Familier i Aarhus, som fik deres Udkomme derved og ikke behøvede at tigge om Understøttelse, og det var en Værdi, som ikke kan udmaales i Penge. Selvfølgelig havde Aarstiden været uheldig, men bortset derfra gik Arbejdet godt, og det Overskud, som en privat Entreprenør ellers fik, kom nu de Folk til gode, som udførte Arbejdet. Naar Fabrikant Møller udtalte, at Bro-lægningsudvalget havde faaet alt, hvad det forlangte, saa var det ikke helt rigtigt, for der var strøget 17000 Kr. til en ny Tromle. Den kunde imidlertid ikke undværes, hvis Arbejdet skulde være færdigt i rette Tid, og derfor maatte Udvalget til 2. Behandling stille Forslag om at optage dette Beløb. Budgetudvalget havde ment, at man kunde laane en Tromle hos et andet Udvalg, men naar der forlangtes 60—100 Kr. om Dagen derfor, vilde det i et Par Aar blive lige saa meget, som en ny Tromle kostede. Naar der paa Bro-lægningsvæsenets Konto fandtes en Nedgang paa 15000 Kr., maatte det kaldes godt, naar man tog i Betragtning, at der stadig blev flere Veje, og at de med den moderne Trafik krævede langt større Vedligeholdelse end tidligere. Igennem mange Aar var Byens Gader under konservativt Styre bleven

forsømt, og mange af dem trængte meget stærkt til Forbedring, f. Eks. Rosenkrantzgade, Aagade, Fredensgade o. s. v., men man maatte slaa af paa Fordringerne. Det maatte ogsaa erindres, at Domstolene var tilbøjelige til at lægge Ansvar paa Kommunerne, hvis der skete Ulykker paa Grund af Gadernes Forfatning, og det kunde let blive for dyrt. Taleren havde ellers det Indtryk, at Budgetudvalget havde taget skyldigt Hensyn til alle Sider, og som Budgettet forelaa, kunde man være det bekendt baade overfor Skatteborgerne og udadtil; det var en Fortsættelse af det sunde Styre, som i de sidste Aar havde været gennemført i Aarhus Kommune, og det betalte sig næppe i det lange Løb at opgive dette Princip ved at tage Hensyn til uberettigede Krav om en meget lav Skatteprocent.

J. P e r r e g a a r d troede, at Udgiften for Fatigvæsenet var bleven langt større ved at bygge Barakker, for mange tog det ikke saa nøje, naar Lejen skulde betales til Kommunen. Man maatte ikke regne efter Vurderingen af Kommunens Huse, men efter den Sum, som de stod Kommunen i, naar alle Tilskudene var trukket fra.

A n d r. B i t s c h erkendte, at hvis man ikke havde faaet Udvidelsen af De gamles Hjem, var Nedsættelsen paa Budgettet bleven større, men desværre var Satserne for Aldersrenten saaledes, at de gamle næppe kunde eksistere derfor. Taleren vilde henlede Opmærksomheden paa Markudvalget, som maaske engang var mindre betydende, men som i de senere Aar havde faaet en meget forøget Virksomhed ved de mange kommunale Haver og nu var et Udvalg, som gav en ikke ringe Indtægt. Det var derfor noget uforstaaeligt, at Aarhus Markjorder ikke sorterede under et enkelt Udvalg;

det vilde være en Fordel for Kommunen i Stedet for 2 Markbetjente at faa en enkelt Mand med Interesse og Forstaaelse, og for Lejerne var det en Garanti for, at de fik en ensartet Behandling.

Borgmesteren svarede hertil, at Syd for Byen skulde man stadig bruge Jord, og det var derfor upraktisk, hvis dette Areal kom under Markudvalget.

Bernt Jensen vilde i Anledning af Udtalelserne om Kommunens Pensioner sige, at den Afgang, der havde været i de sidste 5 Aar, ikke var normal, og naar Kommunen saa tog 4 % i Stedet for  $2\frac{1}{2}$  % i Indskud, laa Pensionerne næppe højere i Aarhus Kommune end andetsteds. Bro-lægningsudvalget havde i Aar været meget beskedent, særlig med Hensyn til gamle Gaders Forbedring. I nordre Bydel var der mange Gader, som trængte haardt dertil, og f. Eks. Ny Munkegade var der som Regel Risiko ved at færdes paa. Ligeledes trængte Langelandsgade til en Regulering, idet det var den bedste Forbindelse fra nordre Bydel til Frederiksbjerg. Angaaende Forsørgelsesvæsenets Budget kunde Taleren slutte sig til Leonhard Hansens Udtalelser; Understøttelserne kunde næppe gøres mindre for Tiden, og de fleste andre Udgifter var lovbestemte. Taleren vilde ogsaa meget beklage, at man havde slettet de 6000 Kr. til Asylbørns Ferie, for disse Penge vilde være givet godt ud og til lige stor Gavn for Børnene og deres Forsørgere. Angaaende Tilskudet til Hjælpekassen maatte man erindre, at der fandtes Folk, som hverken havde ordinær eller fortsat Understøttelse, og dem kunde man næppe afvise; det vilde i hvert Fald ikke være klogt at henvise dem til Forsørgelsesvæsenet. Naar Fabrikant Møller glædede sig over, at Aldersrenten var fastlagt,

var dertil at sige, at den var bleven fastlagt paa en saadan Maade, at de gamle Mennesker næppe kunde eksistere for den. Angaaende Nødhjælpsarbejderne troede Taleren ikke, at Kommunen havde tjent noget ved at bortlicitere Arbejdet; de indhøstede Erfaringer fra Grenaa og Viborg Landevej talte i hvert Fald ikke til Gunst for Licitation af saadanne Arbejder. Under Konto X,1 var der et særligt Forhold, hvor Taleren vilde henstille at udtage Punkterne a 2 e og f og føre Beløbene om til Punkt 3 a, som derved forhøjes til 13000 Kr. Taleren vilde til 2. Behandling stille Forslag herom

H. P. Salling havde gerne set, at man kunde have nedsat Prisen paa Vand til Husholdningsbrug, men det var umuligt for Øjeblikket, hvor man stod overfor store Udvidelser af Vandværket. Det var beklageligt, at Brandkommissionens Formand ikke kunde være til Stede ved en Forhandling; Leonhard Hansen havde nævnt forskellige Ting, som var ønsket ændret, og Taleren vilde her gerne have medtaget et Beløb paa 50 Kr. mere til Beklædning for Brandmestrene, for de kunde ikke klare sig med 50 Kr. om Aaret. Taleren syntes, at Dr. Brammers Udtalelser var en daarlig Finanspolitik. Naar man havde en Gæld, maatte man selvfølgelig betale Renter af den, og at optage Laan var at forøge Udgifterne. Havde Forfædrene ført en lignende Politik som nu, havde det været betydeligt lettere for Nutiden. Budgettet var i det hele lagt godt og nøgternt, og forhaabentligt kunde man blive enige om de omtalte smaa Rettelser dertil.

G. N. Knub fandt ikke særlig Anledning til at komme ind paa de enkelte Poster. Det var glædeligt, at Vesterallé var taget med under nye Arbejder, og Taleren vilde i den Forbindelse spørge

Udvalget, om Parkalléen var taget med ind under Hovedreparationer (M. C. Falk: Ja!), for hidtil havde man næppe kunnet være den bekendt. Taleren vilde henlede Opmærksomheden paa Strandvejen, der var en af Landets smukkeste Promenader; den havde i Vinter lidt haardt ved Havets Angreb, særlig ude ved Holmevej, og det var sørgeligt at se, hvordan Træerne hang derude. Der burde vist have været gjort noget i Forvejen for at beskytte Skrænten, og det var næppe tilstrækkeligt med Jord alene. Der var foreslaaet opført 4 Høfder, og det kunde vel hjælpe noget; men det var vist tvivlsomt, at 4000 Kr. var tilstrækkelig til Sikring af Stedet. — Tidens Løsning var jo at spare, og Taleren havde forsøgt en Sammenligning mellem Kommunens Budget og Statsbanernes. Her havde man faaet en Komitteret, og det havde i flere Retninger givet Anledning til Besparelser. Taleren vilde ikke gøre Propaganda for noget lignende indenfor Kommunen, men der kunde nok spares en Del, f. Eks. ved Indkøb af Materialier. Dette skete jo som Regel ved Licitationer, hvor man tog de billigste Tilbud; men der købtes af Udvalgene en Mængde Varer i Haandkøb, og hvis disse Indkøb blev centraliserede paa enkelte Steder, kunde der sikkert indvindes betydelige Beløb som Rabat. Belysningsvæsenet havde vist været noget inde derpaa ved Indkøb af Lamper. Angaaende Kontorartikler, saa blev der sagt, at den Komitteredes Kontor ved Statsbanerne helt ud betaltes af den indvundne Gevinst paa Kontorartikler. Det var lidt vanskeligt at finde disse Poster paa Kommunens Budget, idet de enkelte Underkonti rummede mange forskellige Ting, men der gik sikkert et stort Beløb til denne Post, og det var ikke udelukket, at

der kunde tjenes 10000 Kr. paa den Vare. Noget lignende gjaldt Ting som Sæbe til Hospitalsvæsenet, Toiletpapir til Brolægningsvæsenet, Isenkramvarer o. s. v. Ved at overdrage saadanne Ting til en enkelt Leverandør f. Eks. for 1 Aar ad Gangen kunde der opnaas en betydelig Rabat, men Taleren havde aldrig paa nogen Regning til Kommunen set noget, der hed Sconto eller Rabat, og det maatte sikkert kunne faas. Taleren agtede ikke at stille noget Forslag i den Retning, men havde blot fremsat det som Tanker til Overvejelse i Udvalgene.

B o r g m e s t e r e n oplyste hertil, at Havneudvalget havde gjort den Erfaring, at hvis man havde approberet de Tilbud, som indkom sidste Foraar, var man kommen til at betale betydeligt mere, end man havde gjort ved at købe det i Haandkøb.

H. J. B a d e n mente ikke, der kunde spares meget ved Administrationen af de kommunale Ejendomme, naar Lejlighederne skulde gøres nødvendigt i Stand. Der var sagt, at de kommunale Lejere ødelagde Lejlighederne, men der mentes vel kun enkelte af dem, og selv de Lejligheder, der af Formanden blev betegnet som fine, skulde engang imellem repareres. Det kunde med Føje bebrejdes det tidligere Udvalg, at de ikke holdt disse Lejligheder i Stand, og der var i det hele taget sket mærkelige Ting i Retning af Vedligeholdelse i disse Aar, hvilket Taleren nævnede Eksempler paa. Udvalget havde det Haab, at Kvarteret derude skulde blive et Elitekvarter; men naar man forlangte, at Lejerne skal gøre deres Pligt, burde de ogsaa kunne kræve deres Ret til at faa Lejlighederne holdt vedlige. Det var meget rigtigt, naar der fra konservativ Side

taltes om at faa Skatterne ned, men man burde ogsaa have tænkt paa at holde Huslejen nede; den steg nu samtidig med, at Lønningerne gik ned, og det gjorde de økonomiske Forhold endnu vanskeligere. Denne Huslejestigning kunde maa-ske gøre det vanskeligt at faa Skatterne ind, og Folk i Almindelighed kunde jo ikke som Forretningsfolkene trække Huslejen fra Skatteindtægten. Naar der klagedes over, at Grundskylden ikke blev til det, man havde tænkt sig, vilde Taleren dertil sige, at der ikke var indført nogen Grundskyld i i Aarhus, men en Husskat, som ikke gjaldt for ubebyggede Grunde. Husskatten havde Ejerne meget prompt væltet over paa Lejerne, og de havde gennemsnitlig beregnet den meget rundeligt, ja undertiden forlangt en Forhøjelse paa det 5-dobbelte af Skatten. Taleren beklagede, at ikke alle de 500000 Kr. blev anvendt til Fremme af Byggeriet, for det var den eneste Vej til at standse Grundejernens Skatteudskrivning at faa rigeligt med Lejligheder. Skoletandklinikken kunde næppe blive for dyr, for den var af saa stor Betydning for den opvoksende Slægt, at disse Penge nok skulde komme tilbage med Renter senere. Det var ingen Skade, at Ungdommen, naar den skulde tilkæmpe sig en Plads i Livet, saa havde gode Tænder til at bide fra sig med.

H. P. C h r i s t e n s e n takkede for de gennemgaaende velvillige Udtalelser overfor Budgettet; de bebudede Ændringsforslag drejede sig om saa ringe Beløb, at de ikke kunde forrykke Budgettet. Borgmesteren havde vist misforstaaet Udtalelsen om Nødhjælpsarbejdet, idet Taleren blot havde sagt, at Udgiften foreløbig maatte gaa af Kassebeholdningen, og kunde den ikke holde, maatte man skaffe Midler paa anden Maade. Enkelte af Kom-

munens Lejligheder havde vel nok faaet en haardhændet Behandling, men gennemgaaende var der vist ingen Forskel paa Lejerne der og i de private Huse. Naar Istandsættelsen det sidste Aar var saa dyr, var det i nogen Grad det tidligere Udvalgs Skyld. Det var rigtigt, at Nedsættelsen paa Lysprisen ikke var særlig stor, men naar den i 1914 var 40 Øre, blev det altsaa nu kun 7 Øre mere, og det var der næppe noget at sige til. Overskudet af Værkerne kunde ikke kaldes indirekte Beskatning; i flere Kommuner brugte man at samle det til et Reservefond, men her gik det i Kommunens Kasse, og ny Anskaffelser maatte derfor afholdes af Laan, og Udgiften forrentes og amortiseres af Værkerne. Leonhard Hansens Udtalelser om Brandvæsenet vilde vel nok begejstre Politimesteren og Brandinspektøren, men de skulde næppe tages alvorligt. Angaaende Brandsvendenes Fritid, saa havde dette Spørgsmaal tidligere været drøftet, men der var delte Meninger om, hvorvidt Vagttjenesten derude kunde sammenlignes med egentligt Arbejde, og det kunde nok ordnes saaledes, at dette Arbejde kan passes uden at ansætte en Mand mere. Naar der var strøget 17000 Kr. paa Brolægningsvæsenets Budget, var det et rent økonomisk Spørgsmaal; Taleren havde tænkt, at der nok kunde være et saadant Samarbejde mellem Brolægnings- og Havneudvalget, at en ny Tromle kunde undgaas. Taleren kendte ikke saa meget til den Kommitteredes Arbejde ved Statsbanerne som Hr. Knub, men de var vist ikke i alle Tilfælde lige heldige med deres Indkøb, og man kunde heller ikke uden videre sammenligne Kommunen med Staten. Hvis Udvalgene blev henvist til at købe Varer hos en enkelt Mand, vilde der vist blive stor Misfornøjelse hos de øvrige i denne

Branche, og det kunde næppe heller dreje sig om store Beløb. De største Ting, f. Eks. Kul, købte Kommunen jo selv, og det øvrige vilde nok Embedsmændene i Forbindelse med Udvalgene sørge for at købe saa billigt som muligt.

Borgmesteren fastholdt, at Udgiften til Nødhjælpsarbejder var ordnet saaledes, at Byraadet har faaet et Laan af Staten dertil.

J. Chr. Møller indrømmede, at Budgetudvalget i Virkeligheden var det samme som en Magistrat, og naar Leonhard Hansen kom ind i Udvalget, vilde han sikkert haandhæve dets Myndighed endnu mere. Hr. Leonhard Hansen nævnte selv det Sted paa Forsørgelsesvæsenets Budget, hvor der kunde spares, nemlig paa Understøttelserne. Hvis det var uretfærdigt at nedsætte disse nu, saa havde det været lige saa uretfærdigt at have denne Sats i en Tid, hvor alt var meget dyrere. Saafremt det var forsvarligt at yde 32 Kr. ugentlig for 1 Aar siden, var det i hvert Fald lige saa forsvarligt nu at trække 3 Kr. fra. § 61 var vel i Almindelighed lovfæstet, men Udvalget kunde alligevel udøve stor Indflydelse derpaa. Der var mange foruden Asylbørnene, der kunde trænge til en Ferie, og man kunde næppe udtage enkelte Børn fremfor de øvrige. Taleren maatte fastholde, at Kommunen kunde have faaet Nødhjælpsarbejderne udført meget billigere ved Licitation, men selvfølgelig var det behageligere for Arbejderne at tjene omtrent det samme ved 5½ Timers Arbejde som ellers i 8 Timer. Naar Hr. Bernt Jensen hævdede, at Aldersrenten var saa ringe, at de ikke kunde leve af den, saa kom han noget i Strid med Indenrigsministeren, for han vilde vist godt gaa med til en Ændring af Loven saaledes, at de enlig stillede faar noget mere ved at tage en Del fra de

andre. Efter at Prisfaldet var kommet, maatte de i hvert Fald være bedre stillet end tidligere. Taleren havde nok ventet, at Hr. Baden skulde ind paa Huslejeforholdet; det krævede hans Stilling jo, men den Dag var næppe fjern, hvor der ikke mere var Brug for en Lejerforening, og saa gjaldt det jo om at smede, mens Jernet er varmt. Den omtalte Skat virkede ikke før fra April, saa paa den Konto kunde der da ikke endnu være sket Lejeforhøjelser.

J. Perregaard hævdede, at det ikke absolut var Folk, som ikke selv kunde skaffe sig Lejlighed, der skulde ind i Kommunens Huse; men adskillige maatte have en Prøvetid i Barakkerne først, ellers fik man aldrig ordentlige Lejere.

Leonhard Hansen haabede ogsaa, at hans Udtalelser om Brandvæsenet vilde glæde alle Borgerne i Byen, for Taleren betragtede sig som Repræsentant for hele Borgerskabet; men at der i sin Tid var politiske Modsætninger mellem Talerens Parti og et Medlem af Brandkommissionen, vedkom jo ikke Sagen nu. Taleren vilde indrømme Hr. Møller, at Forsørgelsesvæsenets Understøttelser altid havde været for lave; men det skyldtes det daværende Udvalg, og derfor behøvede man ikke vedblivende at øve en Uretfærdighed. Naar Udvalget særlig havde tænkt paa Ferie for Asylbørn, laa det i, at de som Regel manglede den ene Forsørger, og naar en Enke eller lignende skulde passe sit Barn under Asylernes Lukning, maatte hun forsømme sit Arbejde, og saa kunde det gaa saaledes, at Kommunen blev nødt til at forsørge baade Moder og Barn. Fabrikant Møllers Beregning over, hvor meget et Barn kostede paa Højvang, maatte kaldes tendentiøs, for der var for Tiden kun 30 Børn deroppe, men der var Plads

til 70, og hvis Hjemmet blev fyldt, blev Udgiften selvfølgelig mindre for den enkelte. Den daglige Udgift vilde da blive 180 Øre pr. Barn, og til Sammenligning kunde Taleren oplyse, at de af Staten approberede Takster for Børneoptagelses-hjemmene var 3 Kr. pr. Dag og ved de statsaner-kendte Børnehjem 2,30 Kr.

G. N. K n u b vilde rette en lille Misforstaaelse hos Hr. H. P. Christensen. Det var ikke Talerens Mening, at man skal tage en fast Leverandør, men f. Eks. for 1 Aar ad Gangen udbyde Forbruget, saa kunde næppe nogen føle sig brøstholden.

H. J. B a d e n indrømmede, at han var sat til at kæmpe for Lejernes Sag ligesom Fabrikant Møller for Grundejernes, og selv om Hr. Møller var ovenpaa i Øjeblikket, havde Lejerne ikke helt tabt Mælet. Naar der blev sagt, at f. Eks. Aldersrentenydere kunde klare sig bedre nu med de billigere Priser, saa var Sandheden, at denne Nedgang svandt ganske væk ved Siden af Huslejestigningen. Det var rigtigt, at Huskatten først gjaldt fra April, men der var som bekendt mindst  $\frac{1}{4}$  Aars Opsigelse, hvorfor den Leje, der skulde gælde fra April, jo maatte fastsættes i Forvejen, og Boligkontrollen havde haft Lejlighed nok til at se, hvordan Huskatten beregnedes; Grundejerne havde været meget lærvillige i Retning af at regne med runde Tal.

B o r g m e s t e r e n sluttede hermed Forhandlingerne og meddelte, at eventuelle Ændringsforslag maatte indsendes senest førstkommande Tirsdag Kl. 12.

Budgettet overgik til 2. Behandling.

2. (J. Nr. 97—1925). Valg af Udvalg til Sessionen for 1926—27.

Hertil valgtes Andr. Bitsch, M. C. Falk, Fogh Mogensen, G. N. Knub og P. Baunsgaard.

3. (J. Nr. 470—1925). **Andragende om Kommunens Garanti for et Laan til Sct. Lucas Kirke.** —  
2. Behandling.

Bevilgedes.

4. (J. Nr. 674—1925). **Andragende fra S. M. Andersen om Dispensation fra Justitsministeriets Cirkulære af 9. Februar 1924 i Anledning af Villabebyggelse paa Matr. Nr. 51 af Markj.**

Anbefaledes.

5. (J. Nr. 669—1925). **Andragende fra pens. Overlærer A. Larsen om at maatte antage en Medhjælper ved Vejledningen af besøgende Landsbyskoler.**

Bevilgedes.

6. **Andragender om Byggedispensationer for følgende Ejendomme:**

a. (J. Nr. 2<sup>900</sup>—1925). Bygningslovens § 21 og Bygningsvedtægtens § 26 for Amaliegade Nr. 14—16.

b. (J. Nr. 2<sup>901</sup>—1925). Bygningslovens § 21 for Guldsmedgade Nr. 20.

Anbefaledes.

---